

WVS OMGEVINGSANALYSE COVID-19

Analyseperiode 12:30 uur d.d. 26 april – 13:00 uur d.d. 27 april

5.1.2e

Directie Communicatie

Wie is getroffen? (1 ^e ring)	Wie is betrokken? (2 ^e ring)	Wie voelt zich betrokken? (3 ^e ring)
<ul style="list-style-type: none"> Nederlanders overleden aan COVID-19 Kwetsbare ouderen, chronisch zieken of mensen met een beperking die geen bezoek mogen ontvangen in zorginstellingen On(voldoende)beschermd personeel in de mondzorg Illegalen en daklozen met coronaklachten 	<ul style="list-style-type: none"> Familie, vrienden, omwonenden van getroffen Nederlanders Burgemeesters, politie, BOA's en andere handhavers 	<ul style="list-style-type: none"> Algemeen publiek Politici ICT- en privacyexperts Publiekonderzoekers

Samenvatting

- Net als zaterdag, was het zondag druk in winkelstraten en parken. Dat bevestigt de Nederlandse Boa Bond. Volgens Telegraaf heeft het mooie weer mensen 'toch in grote aantallen naar buiten gelokt'. RTL Nieuws spreekt van winkelstraten die 'als vanouds' druk waren. 'De aankondiging van de versoepeling van de maatregelen door Rutte lijkt voor veel mensen een vrijbrief om er weer op uit te trekken', zo is het beeld. (Sociale) media tonen zondag foto's van drukke winkelstraten. Maandag het beeld van lange rijen voor een oranje tompouce, maar ook vooral van een Koningsdag-editie die in woonkamers en tuinen wordt gevierd.
- Het algemene idee van een trend dat het drukker wordt op straat weerklinkt nog altijd. Zo luidt Op1-presentator Jeroen Pauw een fragment in met: "We zien het allemaal gebeuren hè, elke dag: het wordt drukker op straat. Alle waarschuwingen ten spijt."
- Met de eerste geluiden van kritiek op het OMT, halverwege afgelopen week, wordt duidelijk dat steeds meer zaken ter discussie worden gesteld. Tekenend is onderstaande strip van Dingeman in Trouw vandaag:

- Uit onderzoek blijkt dat 2 miljoen Nederlanders tot de zogenoemde 'coronablockers' behoren. Zij willen weinig van het coronavirus weten, volgen het nieuws amper of niet en steunen de strenge maatregelen niet of nauwelijks. In deze groep is het kennisniveau laag en het draagvlak voor regels klein. 4,5 miljoen Nederlanders zijn 'passieve volgers'. Zij houden zich misschien nog wel aan de regels, maar zijn minder overtuigd van nut en noodzaak van de restricties, en bespreken het ook weinig met anderen.
- Onduidelijkheid en vragen over de Leidraad Mondzorg Corona. Ook voelt de sector zich genegeerd door het Kabinet: "Het gaat altijd over kappers en fysio's, nooit over ons".
- Illegalen in Nederland verzwijgen coronaklachten uit angst voor isolatie. Dat signaleren hulporganisatie 'Dokters van de Wereld' en artspraktijk 'Kruispost'.
- Nog altijd klinkt de roep om versoepeling van het bezoekverbod. Een 'bezoekregeling op maat' is een van de wensen. Zo wordt de regering bijvoorbeeld opgeroepen om mensen met een verstandelijke beperking die lichamelijk gezond zijn zo snel mogelijk weer bezoek te laten ontvangen.

Karakterisering berichtgeving

- Het gaat in de (sociale) media veel over de vraag in hoeverre mensen zich houden aan de oproep zoveel mogelijk thuis te blijven. Er komen veel beelden voorbij van drukke winkelstraten, maar ook van alternatieve manieren van 'Woningsdag' vieren - thuis spelletjes spelen en op het balkon het Wilhelmus zingen
- De toenemende kritiek op de experts uit het OMT komt ook tot uiting in de stevige (kritische) manier waarop arts-microbioloog Jan Kluytmans wordt geïnterviewd bij Op1.
- Hoofdcommentaar FD: "Nederland komt in een nieuwe fase. Varen op enkel een medisch kompas volstaat niet langer. Het kabinet moet in een meer formele setting een grotere verscheidenheid aan deskundigen raadplegen. Aan de deskundigen om de scenario's in kaart te brengen, aan de politiek om in alle openheid de besluiten te nemen over hoe Nederland weer van het slot kan."
- RTL Nieuws opent met het nieuws over de besmetting in nertsenhoudertijen. Het versterkt de roep snel onderzoek te doen naar het verband tussen luchtvervuiling en corona. Het nieuws kon op veel aandacht rekenen.

SISOS (Slachtoffers - Identiteiten – Schade - Oorzaken - Scenario's)

Oorzaken

- Onderzoekers van het Erasmus MC in Rotterdam hebben met een onderzoek met fretten wetenschappelijk aangetoond dat het Covid-19-virus door de lucht overdraagbaar is.

Scenario's

- Bij Op1 legt arts-microbioloog Jan Kluytmans uit dat het griepseizoen vanaf komend najaar wel eens lang zou kunnen doorzetten, aangezien het virus nu vrij laat in het griepseizoen is uitgebroken. "Waar ik nu het meest beducht voor ben is dat we nu ruimte pakken die er is, in de zomer, en dat je in het najaar eigenlijk weer vol op stoom bent en dat je het dat catastrofaal mis kan gaan. Dat is vind ik het moeilijkste van het hele gebeuren."

Informatiebehoefte

Welke informatie vragen leven er bij getroffen?

- Op de social kanalen van minister De Jonge blijven mensen zorgen uiten over beschermingsmiddelen voor verpleeghuispersoneel. Ook vragen waarom Nederland mondkapjes niet verplicht, zoals in veel andere landen. Een groep mensen blijft oproepen tot een bezoekersregeling voor verpleeghuizen. Op de kanalen van minister Van Rijn vinden onderlinge discussies plaats over wel/geen tekort aan beschermingsmiddelen voor zorgpersoneel. Op de corporate social kanalen van VWS veel vragen die breder zijn dan VWS-terrein: Waarom krijgen mensen met cruciale beroepen geen voorrang in het OV?; Waarom helpt het kabinet grote bedrijven wel, maar de horeca niet?; Wanneer mogen personen met contactberoepen weer werken? Ook willen mensen verheldering over (motor)rijtscholen. Zorgen bestaan er over de toenemende drukte op straat en de manier waarop dit wordt gehandhaafd. Ook kritiek op het opengaan van scholen.
- Bij Spraakmakers (NPO Radio 1) wordt de vraag gesteld hoe we de klachten van corona en hooikoorts van elkaar kunnen onderscheiden?

Hoe wordt het incident omschreven (welke facts en figures worden benoemd)?

Tandartsen

- Onduidelijkheid over hygiënemaatregelen in tandartspraktijken. Een mondhygiënist uit kritiek op de chirurgische mondkapjes die worden geadviseerd in de Leidraad Mondzorg Corona; zie zouden niet genoeg beschermen en zijn FFP2-masker nodig. Ook zijn er verschillen tussen praktijken. Praktijkmanager Jan van Drooge hoort ook verhalen over praktijken die het niet zo nauw nemen met de regels. Tegelijkertijd deelt hij de frustratie die heerst in de beroepsgroep. "Nooit zegt de premier in zijn persconferenties iets over onze sector. Het gaat over kappers, over fysiotherapeuten... maar over de mondzorg geen woord. De sector heeft zelf besloten om de praktijken te sluiten. Het had Rutte gesierd om daarbij stil te staan."
- Tandarts-epidemioloog Casper Bots was verbaasd dat de RIVM de Leidraad Mondzorg Corona goedkeurde. "Het is ons niet duidelijk is op welke wetenschappelijke basis en afweging die is opgesteld. Vanuit de NTVT doen wij ons best om relevante informatie door te geven. Wekelijks organiseren wij webinars waar duizenden mensen naar kijken, waar honderden vragen worden gesteld. De sector wil het graag goed doen, en wetenschappelijk gefundeerde zorg verlenen." Het gevoel ontstaat dat bij het samenstellen van de leidraad 'andere factoren dan alleen de wetenschappelijke' een rol hebben gespeeld.

Onderzoek

- Het Radboudumc en UMC Utrecht zijn begonnen met het toedienen van het BCG-vaccin aan zestigplussers.
- Onderzoekers van het Erasmus MC in Rotterdam hebben met een onderzoek met fretten wetenschappelijk aangetoond dat het COVID-19-virus door de lucht overdraagbaar is.

Overig

- Bij twee nertsenhouderijen in Milheeze en Beek en Donk zijn dieren besmet geraakt met corona. Op de boerderijen en in de nabije omgeving zijn maatregelen getroffen. Zo wordt geadviseerd in een straal van 400 meter rond de bedrijven niet te wandelen of fietsen. Op beide bedrijven waren medewerkers die symptomen vertoonden die kunnen wijzen op een coronabesmetting, al is dat niet met een test bevestigd.
- Het AUMC gaat samen met de GGD in drie verpleeghuizen 1.500 bewoners en zorgpersoneel testen om in kaart te brengen hoe het virus zich verspreidt in de tehuizen. Het onderzoek moet duidelijk maken of al het verpleeghuispersoneel mondkapjes moet dragen en of familie op bezoek mag.
- Vrijwilligers uit de Turkse gemeenschap maken vanuit huis mondkapjes die bestemd zijn voor kraam-, thuiszorg en verpleeghuizen.
- Apple en Google beloven te stoppen met hun platform voor corona-apps als de pandemie voorbij is.

Wat zien, ruiken, voelen, horen, proeven mensen (zintuiglijke waarnemingen)?

- Illegalen in Nederland verzwijgen coronaklachten uit angst voor isolatie. Dat signaleren hulporganisatie 'Dokters van de Wereld' en artspraktijk 'Kruispost'. De artsen van 'Dokters van de Wereld' zien dat er veel angst en onwetendheid is. Mensen durven er niet altijd voor uit te komen dat ze coronaklachten hebben. "Er is een stigma, vergelijkbaar met geslachtsziekten", zegt Anette Hoogerbrugge. De GGD heeft speciale locaties ingericht waar illegalen en daklozen met klachten in isolatie kunnen verblijven. Maar niet iedereen maakt daar even gemakkelijk gebruik van, zegt Sarineke Klok, arts bij 'Kruispost'. "We krijgen sterk de indruk dat ze het probleem erg onderschatten. We laten mensen pas binnen als we zeker weten dat ze geen klachten hebben. Maar soms liegen ze en blijkt binnen dat ze wel klachten hebben die op corona lijken. Doordat ze de situatie onderschatten brengen ze anderen in gevaar." De GGD heeft geen exacte cijfers over testresultaten onder illegalen, want maakt geen onderscheid tussen illegalen en dak- en thuislozen.
- Uit onderzoek door Newcom blijkt dat een flink aantal Nederlanders het coronanieuws amper volgt en zelden of niet praat over het virus. Vooral onder jongeren zijn relatief veel 'coronablockers'. De onderzoekers delen Nederlanders in vijf groepen in, van 'ultra gedrevenen' (die al het nieuws volgen, alles bespreken, maatregelen volop steunen), voorlopers en supporters tot passieve volgers en als laatste de 'coronablockers'. Op basis van de steekproef wordt deze laatste kop-in-het-zand-groep op bijna 2 miljoen Nederlanders geprojecteerd. Zij willen weinig van het coronavirus weten, volgen het nieuws amper of niet en steunen de strenge maatregelen niet of nauwelijks. De 'blockers' zijn gelijkmatig verdeeld over het land, al werken ze vaker in de bouw, financiële dienstverlening, het toerisme en de horeca. Zo is bijna een kwart van de ondervraagden in de financiële dienstverlening of de bouw een 'blocker'. "Het kennisniveau is laag in deze groep", zegt onderzoeker Steven Boeke. "Ze sluiten zich bewust af van nieuws en informatie, blijkt uit hun antwoorden op onze stellingen. In deze groep is ook het draagvlak klein voor de regels." Riskant voor effectief coronabeleid van de regering is de grote groep 'passieve volgers', schetst Boeke: "Dat zijn vertaald naar het hele land ook nog eens ruim 4,5 miljoen mensen. Ze houden zich misschien nog wel aan de regels, maar zijn minder overtuigd van nut en noodzaak van de restricties, ze bespreken het ook weinig met anderen. Als je deze groep en de blockers samenneemt, heb je het toch over 6,5 miljoen Nederlanders."
- Volgens hoogleraar klinische psychologie in de psychiatrie Claudi Bockting kan onlinetherapie net zo effectief zijn als wanneer de hulpverlener en de cliënt in dezelfde ruimte zitten. Uit Bocktings onderzoek (een meta-analyse waarin de resultaten van 56 studies met in totaal 100 duizend cliënten werden samengevoegd) bleek onlinetherapie net zo doeltreffend als de traditionele gespreksvormen voor vrijwel alle psychische aandoeningen. Ongeveer de helft van de mensen reageert er goed op. Nog eens éénderde ziet de klachten ook verminderen, maar in mindere mate. Via een telefoonschermpje of de iPad is het lastiger om non-verbale signalen van cliënten op te pakken. "Soms zie ik al aan de traagheid waarmee een cliënt de wachtkamer uitloopt, dat het slechter met hem of haar gaat. Dat mis je op een scherm. Dus moeten hulpverleners herhaaldelijk vragen naar lichamelijke onrust, hartkloppingen en dergelijke." Er zullen altijd cliënten zijn die je in het echt moet zien, al is het nu op 1,5 meter afstand. "Denk bijvoorbeeld aan ernstig depressieve of psychotische patiënten die zich terugtrekken. De telefoon niet meer opnemen."
- Een kleine groep met serieuze psychische klachten heeft baat bij deze crisis. Philippe Delespaul, hoogleraar zorginnovaties in de ggz en klinisch psycholoog, vindt dat niet helemaal onverwacht: "In dramatische

omstandigheden, zoals oorlog, ontstaat een grotere weerbaarheid. We weten dat mensen beter in staat zijn om te gaan met door stress veroorzaakt psychisch lijden, als dit met een grote groep wordt gedeeld."

Waarneembaar gedrag (schadebeperking)

Volgen Nederlanders gedragsadviezen op?

Algemeen beeld

- Net als zaterdag, was het zondag druk in winkelstraten en parken. Volgens de Nederlandse Boa Bond (NBB) was het in Amsterdam, Den Haag en Rotterdam erg druk. Volgens De Telegraaf heeft het mooie weer mensen 'toch in grote aantallen naar buiten gelokt' en was het 'op veel plaatsen druk'. Volgens de krant gebeurt dat niet alleen in de grote steden Amsterdam, Rotterdam, Den Haag en Utrecht, maar ook in plaatsen als Zwolle, Hengelo, Dordrecht en Enschede. RTL Nieuws spreekt van winkelstraten die 'als vanouds' druk waren. 'De aankondiging van de versoepeling van de coronamaatregelen door premier Rutte lijkt voor veel mensen een vrijbrief om er weer op uit te trekken'. Zondag worden via (social) media foto's gedeeld van drukke winkelstraten en maandag van mensen die in de rij staan voor een oranjetompous.
- Het Veiligheidsberaad erkent zondag dat mensen weer wat meer naar buiten gaan, maar volgens een woordvoerder was het nergens 'te druk', behalve aan de grens in Limburg. Volgens de woordvoerder houden mensen zich netjes aan de voorwaarden, zoals de anderhalve meter afstand. Hubert Bruls, voorzitter van het Veiligheidsberaad van burgemeesters, constateerde dat het zaterdag en zondag in de openbare ruimte, maar vooral in de winkelcentra beduidend drukker was dan de afgelopen tijd.
- Boa's ervaren steeds meer moeite met de handhaving van de maatregelen. "Het wordt steeds erger met de drukte in winkelstraten en parken", zegt de Nederlandse Boa Bond. "Mensen lijken het normale leven weer op te pakken", vertelt voorzitter Ruud Kuin. "In sommige wijken lijkt het wel een vakantiepark. Hoe positiever de coronacijfers uitvallen, des te gemakzuchtiger mensen worden." Uit een NRC-reportage van het werk van BOA's in Rotterdam blijkt dat jongeren tussen de 16 en 22 meestal 'schijt hebben aan de regels'. Ook vertellen de BOA's dat het soms zo druk is in winkelstraten dat het niet meer valt te handhaven.
- Aan de oproep van de NS om op Koningsdag alleen met de trein te reizen als het echt noodzakelijk is, wordt gehoor gegeven. "Het is zelfs rustiger dan de afgelopen zondagen." Op camerabeelden is te zien dat het ook op de stations heel rustig is.

Onderzoeken naar gedrag

- Uit het eerdergenoemde onderzoek door Newcom blijkt dat 83% zich naar eigen zeggen nog altijd netjes aan de sociale afstandsregels houdt. 70% van de jongeren (16-24) zegt zich goed aan alle voorschriften te houden, dat loopt op tot 91% bij 75-plussers. 5% zegt zich expliciet niet aan de restricties te houden.
- Uit onderzoek van 3Vraagt, onderdeel van het EenVandaag Opiniepanel, blijkt dat 42% van de jongeren tussen de 16 en 24 jaar niets speciaals op het programma staat vandaag. Anderen houden de oranjabitter en tompoucen in de aanslag: een kwart (23 procent) is van plan het gezellig te maken met hun huishouden. Op de vraag wat jongeren het meest zullen missen op 27 april, antwoordt de grootste groep (40 procent) de gezelligheid met elkaar. Vooral de saamhorigheid die Koningsdag met zich meebrengt wordt vaak genoemd. Zo zegt een jongere: "De oranje versiering en al die mensen die op straat lopen, de sfeer tijdens Koningsdag is altijd zo aanstekelijk. Ik zou nu wel een beetje van die gezelligheid kunnen gebruiken." Wat jongeren daarnaast het meeste missen zijn het uitgaan met koningsnacht (23 procent), rondstruinen over de vrijmarkt (19 procent) en evenementen en festivals (18 procent).

Voorbeelden uit de gemeenten

- Gemeentes in de regio zien dat het steeds drukker wordt in de binnensteden. Media doen verslag van de situatie en verzamelen reacties van gemeenten en burgemeesters. De Telegraaf kopt: 'Oproep burgemeesters aan dovemansoren gericht. 'Mensen blijf toch huis'. Er is aandacht voor oproepen van lokaal bestuur in de gemeentes Leiden, Tilburg ("Daarom de dringende oproep om alleen naar de binnenstad te komen voor een noodzakelijke boodschap. Doe dit alleen en niet met het hele gezin. Blijf thuis!"), Urk ("Houd vol! Dat betekent: blijf thuis!"), Den Bosch ("De zon is verleidelijk, maar toch: blijf thuis!"), Veenendaal ("Veenendalers, houd je aan de maatregelen!"), Hengelo ("Het lijkt erop dat mensen denken dat alles weer mogelijk is"), Arnhem (Veel parkbezoekers hebben de bescherming tegen het coronavirus 'heel lelijk' doorbroken. "Ons lot is zwaar getart" Burgemeester Marcouch waarschuwt dat 'nieuwe ziektepieken volgen en lockdowns zich verlengen' als mensen zich niet aan de regels houden), Dordrecht ("Mensen denken blijkbaar dat alles weer kan"), Groningen, en Vijheerenland. In Delft riep de politie het winkelend publiek vanuit rondrijdende politieauto's op naar huis te gaan. Gemeente Arnhem hield de

drukte in de stadsparken gisteren met een drone in de gaten. Acht mensen die in het Utrechtse Nieuwland op een feestje waren, zijn beboet. De acht waren waarschijnlijk de hele nacht doorgestaan, twittert burgemeester Sjors Fröhlich. De politie heeft een einde gemaakt aan het feest. "Hoe dom kun je zijn?", vraagt Fröhlich zich af. Een Zwolse wijkagent maakt zich oprecht boos. "Vandaag was anders. Complete gezinnen aan het winkelen. Eén grote middelvinger naar de zorg en iedereen die zich wel aan de maatregelen wil houden", schrijft hij. De politie in Den Haag heeft het Kaapseplein in het Transvaalkwartier met dranghekken afgezet om samenkomsten te voorkomen.

Betekenisgeving

Welke oproepen worden gedaan?

- De KNVB heeft de overheid om steun gevraagd. Volgens de voetbalbond bedraagt het inkomstenverlies zo'n 300 miljoen euro, met uitloop naar 400 miljoen euro. "Wij luiden de noodklok over de gevolgen voor onze sector. Wij vragen u om samen met ons te zoeken naar creatieve, reële en beschikbare oplossingen voor het betaalde voetbal", schrijft directeur betaald voetbal Eric Gudde in een brief, die in handen is van de NOS. Gudde stelt dat ruim de helft van het inkomstenverlies van 300 miljoen euro komt door het mislopen van bezoekersinkomsten en sponsoring. Daar bovenop verwacht hij dat clubs ook tot wel 100 miljoen aan transferopbrengsten gaan mislopen. Bovendien vreest Gudde voor een achterstand ten opzichte van andere landen, waar het seizoen mogelijk nog wel wordt afgemaakt. "We moeten ervoor waken dat we het Nederlandse betaald voetbal niet gaan isoleren binnen Europa."

Welke emoties, waardeoordelen, kwalificaties, kritiek, steun worden gegeven?

- Volgens Diederik Gommers heeft de crisis aangetoond dat we meer IC-capaciteit nodig hebben de komende jaren. In een brief aan zijn collega-intensivisten waarschuwt Gommers voor een nieuwe piek in het najaar als de maatregelen versoepeld worden. [...] "uitgaande van het scenario dat er voorlopig geen vaccin komt, is de verwachting dat er de komende jaren nog tienduizenden corona-patiënten op de IC terecht zullen komen." Gommers legt uit dat het NVIC, het Landelijk Coördinatiecentrum Patiënten Spreiding en het RIVM hebben berekend dat, mocht het besmettingspercentage de komende drie jaar stijgen naar 60 procent, er nog 37.500 corona-patiënten op de IC terecht zullen komen. Dit zou betekenen dat er structureel 500 tot 600 extra ic-bedden nodig zijn voor de coronazorg. Gommers vindt het belangrijk dat tijdens de verwachte 'rustige' zomermaanden de IC-medewerkers een 'verdiende vakantie kunnen opnemen'. Tegelijkertijd gaat de voorbereiding op een mogelijke piek in het najaar onverminderd door, vervolgt Gommers. Om aan de behoefte van extra ic-bedden te kunnen voldoen, zal ook een beroep worden gedaan op verpleegkundigen of andere zorgondersteuners. "Zij zullen de komende maanden moeten worden opgeleid."
- Martini Ziekenhuis-directeur Hans Feenstra: "Kan iemand Gommers een keer laten ophouden steeds af te geven op het Noorden? Vanmiddag opnieuw! Wij bieden al weken plekken aan die niet worden ingevuld!"

Corona-apps

- Minister De Jonge heeft bij de aanbesteding voor het maken van de Corona-app een groot aantal experts geselecteerd, zegt Victor Knaap, directeur van het grote appbedrijf MediaMonks bij Dit is de Dag: "We wisten van tevoren dat we niet zouden worden geselecteerd, omdat we op de vraag of de app voor 28 april klaar zou zijn keurig het vakje NEE hebben ingevuld..." Knaap vond antwoorden dat de app niet voor 28 april af zou zijn "wel zo eerlijk en dat is nu ook bewezen". Volgens Knaap waren vooral consultancybureaus geselecteerd. Knaap: "Die vulden onterecht het vakje JA in. "We hebben ons plan online gezet en ik heb collega's gevraagd of ze het ermee eens zijn. Je hebt experts nodig. Dat zijn wij niet alleen, dat zijn ook de collega's die de apps voor KLM, of The Voice, of Adidas hebben gebouwd", aldus Knaap. De directeur van MediaMonks krijgt bijval van innovatie-expert Danny Mekic: "We hebben in Nederland de beste experts ter wereld op dit gebied. Maar als het proces niet deugt, dan kunnen ze niet hun werk doen." Victor Knaap: "Er zitten 140 appbedrijven in de brancheorganisatie DDA. Geen van die 140 bedrijven zit in het expertteam. Zo wordt het dus niets..." Volgens Knaap en Mekic moeten we vooral wachten op Apple en Google. "Die werken samen om een opvolger te vinden voor bluetooth. We moeten wachten tot die af is, voordat we een app kunnen maken. Anders bouwen we een huis op een slechte fundering", aldus Knaap.

Bezoekverbod

- Al zes weken heeft Mirjam de Vos haar dochter, die in een zorginstelling woont, niet gezien. Mirjam pleit voor versoepeling van die regels door middel van maatwerk. Mirjam, orthopedagoog in het Amsterdam UMC, hoopt dat mensen met een verstandelijke beperking die lichamelijk gezond zijn zo snel mogelijk weer bezoek mogen krijgen en pleit daarvoor in een open brief aan premier Rutte en minister De Jonge. "Ik had

gehoopt dat oplossingen op maat mogelijk zouden zijn, maar deze groep is zelfs niet genoemd [in de persconferentie]." Dat stuit haar het meest tegen de borst. Verstandelijk gehandicapten in instellingen blijven volgens haar een vergeten groep.

Nertsen besmet

- "De besmetting van nertsen met corona versterkt alleen maar de roep om snel onderzoek te doen naar het verband tussen luchtvervuiling en corona", dat zegt voormalig hoofd infectiebestrijdingen Jos van de Sande van de GGD Hart van Brabant. Hij vindt het 'erg toevallig' dat nu hetzelfde gebied getroffen wordt waar eerder varkenspest en Q-koorts heerste. "De kans op besmetting met corona is groter van mens op mens dan van dier op mens. Hij waarschuwt wel voorzichtig te zijn. "Zeker de mensen die werken in de nertsenhoudery moeten goed oppassen. Er zijn namelijk steeds meer aanwijzingen dat de hoeveelheid besmet materiaal waarmee je in contact komt, de ernst van de ziekteverschijnselen bepaalt."
- De burgemeesters van Gemert-Bakel en Laarbeek zijn erg geschrokken dat bij de dieren besmet blijken te zijn geraakt. Burgemeester van Gemert-Bakel Michiel van Veen en burgemeester Frank van der Meijden van Laarbeek zeggen erg mee te leven met de getroffen ondernemer.
- Partij voor de dieren-fractievoorzitter Esther Ouwehand op Twitter: "De ellenlange overgangstermijn voor het nertsenfokverbod was ethisch al onverantwoord, en nu de dieren zich nog zieker en miserabel voelen al helemaal. @PartijvdDieren zal minister Schouten oproepen tot versnelde afbouw van de nertsenfokkerij."
- PvdA-Kamerlid Kuiken op Twitter: "Zeer zorgelijke berichten. Snel duidelijkheid nodig..."

Context

Hoe gaat Nederland om met de gedragsmaatregelen?

- Voor winkeliers zou je kunnen denken dat het goed nieuws is dat er meer klanten komen. Maar zo wordt dat niet overal ervaren. "Winkeliers zijn eerder ongerust dan blij. Goed dat mensen weer boodschappen doen, maar we moeten geen tweede coronagolf krijgen", zegt Stefan van Aarle van Ondernemersfonds Binnenstad Tilburg in het Brabants Dagblad. Ook hij verbaast zich over de drukte: "Het lijkt erop dat mensen het beetje positiviteit uit de laatste persconferentie van Rutte aangrijpen om de teugels te laten vieren. Basis blijft dat mensen de noodzakelijke boodschappen doen, het is niet de bedoeling dat je al voor je vertier naar de stad komt." Dat ziet ook een Enschedese winkelier: "Het is weer wat drukker in de stad; je merkt dat mensen het thuis zitten zat zijn, ze lijken ook wat minder bang en schrikachtig."
- Een ic-verpleegkundige reageert op Twitter: "Lieve mensen. Het ging goede kant op omdat men zich redelijk goed aan de richtlijnen hield. Kennelijk voelt men nu ruimte, maar die ruimte is er simpelweg nog niet!"
- Nu meer mensen zich ondanks de coronamaatregelen weer op straat begeven is het zaak te kijken of bezoekers van winkelstraten zogenoemde slimme looproutes kunnen gaan volgen. Dat zei Hubert Bruls, voorzitter van het Veiligheidsberaad van burgemeesters, zondag in EenVandaag. Het gaat om routes die het mogelijk maken dat mensen voldoende afstand van elkaar kunnen houden. Met onder meer gemeenten en winkeliers wil hij gaan kijken naar de winkelstraten, en dan vooral naar plekken waar het erg smal is en het moeilijk wordt voldoende afstand te houden. Volgens Bruls houden mensen zich over het algemeen goed aan "de 1,5 meter afstand" en hebben de winkels die open zijn maatregelen genomen. De boodschap om zoveel mogelijk binnen te blijven is volgens Bruls "hartstikke duidelijk". Hij begrijpt dat mensen na zes weken weer graag naar buiten willen. "Maar ook vandaag zijn er nog mensen ziek geworden", waarschuwt hij.
- Volgens voormalig sociaalpsycholoog Hans van de Sande raken mensen hun angst voor het virus inmiddels kwijt. "Mensen geloven wel dat de regels helpen. Dat komt voort uit angst. Voortdurend krijgen we toegesproken dat we bang moeten zijn voor het virus. Die 'angst' hebben we nu al een week of zes. Angst is ook een natuurlijk fenomeen. Maar bang blijven is moeilijk, angst is een kortdurende emotie." Ook willen mensen volgens Van de Sande met eigen ogen zien waar ze bang voor moeten zijn. "Er moet een reden zijn om angst te kunnen voelen. Daar zit de crux. We zien geen doden op straat liggen, het is juist gezellig in de stad. Dus mensen raken hun angst kwijt."
- "Gedragsverandering is niet makkelijk", zegt Anne Reitz, onderzoekster gedragswetenschappen bij Tilburg University. Volgens de onderzoekster is de reden dat mensen toch naar het centrum van een stad gaan het feit dat mensen het moeilijk vinden om te veranderen. "We hebben de natuurlijke neiging om het huis uit te gaan. Het contact met mensen wordt nu vooral beperkt tot een verbinding via het computerscherm. Dat geeft minder voldoening en is ook nog eens vermoeiender." Een andere verklaring waarom mensen het thuisblijven niet volhouden, is dat mensen het lastig vinden hun meerdere rollen (werknemer, partner, ouder) te scheiden. "Dus mensen willen erop uit. Thuis lukt het vaak niet om die rollen te scheiden. Het is net of je naar het café gaat en daar je partner, collega's en kinderen ook tegen komt. Dat klinkt stressvol

toch?" Reitz zegt ook dat het moeilijk is om de risico's te begrijpen. "We zien nu een positieve trend met minder mensen op de ic's, sommige mensen zien dat als een teken dat het weer veilig is om het gewone leven op te pakken." Als we weer teruggaan naar normaal, is de kans op een nieuwe golf groot, maar dat zien we dan pas over twee weken, dus niet direct, meent Reitz. "Om social distancing vol te kunnen houden, moet het echt een gewoonte worden in deze tijd. Daar moeten we heel consequent in zijn, zodat we niet geneigd zijn ermee te stoppen wanneer er bijvoorbeeld goed nieuws is over de verspreiding van het virus of als we een dag vrij hebben en het zonnetje schijnt. Hoe meer we nieuw gedrag een gewoonte maken, hoe makkelijker het is om de prikkels te weerstaan", meent de onderzoekster tot slot.

Hoe wordt naar de overheid/Koningshuis gekeken?

Trends in vertrouwen in de maatregelen

- Het kabinet zou meer transparantie moeten bieden over de OMT-adviezen, vinden veel oppositiepartijen. PVV-leider Wilders: "Niet alleen de wetenschap maar ook de Kamer moet de adviezen van het OMT en de beslissingen van het kabinet kunnen verifiëren, controleren en waar nodig corrigeren." PvdA-leider Asscher zegt het voorstel binnenkort opnieuw in stemming te willen brengen. Ook de SP en GroenLinks willen meer transparantie. "Het kabinet moet twee dingen beter doen: ten eerste meer expertise inroepen en ten tweede transparanter zijn over de onderliggende adviezen", zegt GroenLinks-fractievoorzitter Klaver.
- Ondernemer en Telegraaf-columnist Annemarie van Gaal maakt zich zorgen over 'eerst de gezondheid en dan de rest'. "Het lijkt wel of op dit moment ieder mensenleven tegen elke prijs gered moet worden. Het persoonlijk leed van zzp'ers, flexwerkers, oproepkrachten die zonder inkomen zitten, doet er kennelijk even niet toe. De stress van werknemers die misschien hun baan gaan verliezen en ondernemers bij wie het water aan de lippen staat, wordt weggewuifd want de volksgezondheid is nu het belangrijkste. Het behoud van ieder mensenleven staat op de eerste plaats en daar is geen offer te hoog voor. Ik kan dit niet rijmen met beslissingen van het kabinet in het verleden." (...) "Twintigduizend doden vanwege het roken van sigaretten, ieder jaar opnieuw. Toch worden er geen wekelijkse persconferenties gegeven over de status van ons rookgedrag en zijn er geen bijeenkomsten van wetenschappers om te bespreken hoe we deze bedreiging voor onze volksgezondheid voortvarend de kop in kunnen drukken en wat de overheid hieraan zou moeten doen." (...) "Het streven naar het hoogst bereikbare qua volksgezondheid en daarmee het laagst mogelijke aantal coronagevallen, zal uitmonden in een situatie waarvan we nog jarenlang de napijnen zullen voelen."

Trends in vertrouwen in de overheid

- Uit het jaarlijkse Koningsdagonderzoek van EenVandaag blijkt dat de meeste mensen tevreden zijn over het optreden van Willem-Alexander in de coronacrisis. Maar hij is ook een beetje onzichtbaar en vervult zijn taak plichtmatig, zeggen veel deelnemers. De kanttekeningen bij zijn rol in de coronacrisis hebben ook een beetje effect op het vertrouwen in de koning. Dat is dit jaar licht gedaald, maar nog steeds hoog: 75 procent. Vorig jaar was dat nog 82 procent. Het vertrouwenscijfer is dit jaar vergelijkbaar met dat in 2016, ook toen had driekwart (77 procent) vertrouwen in de koning. Een andere reden waarom het vertrouwen nu iets terugloopt zijn de excuses die de koning eerder dit jaar maakte voor het Nederlandse geweld bij de onafhankelijkheidsstrijd van Indonesië. Vooral Nederlandse militairen en hun familie zijn hier niet blij mee.
- Uit een enquête van Ipsos in opdracht van de NOS blijkt dat veel Nederlanders in deze crisistijd het optreden van koning Willem-Alexander weten te waarderen. De koning krijgt als cijfer een 7,7. Dat is het hoogste cijfer dat hij tot nu toe kreeg gedurende zijn ambtsperiode. Van de Nederlanders zijn acht op de tien tevreden met de manier waarop hij de afgelopen jaren heeft opgetreden. Ruim driekwart heeft vertrouwen in Willem-Alexander als koning. Hij wordt getypeerd als menselijk, betrokken en meelevend. Men is minder te spreken over zijn salaris, zijn ietwat stijve houding en zijn geërfde titel. Toch vinden zes op de tien Nederlanders dat de traditie van troonopvolging moet blijven voortbestaan. De populariteit van koningin Máxima (cijfer 8) is al een aantal jaren stabiel. Ruim acht op de tien zijn (zeer) tevreden met de manier waarop zij haar rol vervult. 55-plussers geven gemiddeld hogere cijfers dan jongeren (18-35 jaar).